

Tentoonstelling tgv de 10e sterfdag Gerard Reve

Boekhandel Godert Walter

5 - 9 april 2016

Inleiding

Ter gelegenheid van de 10e sterfdag van Gerard Reve op 8 april a.s. is een tentoonstelling in boekhandel Godert Walter ingericht. In de vitrines meer bijzondere Reviana, in de drie kasten tegen de muur is een overzicht van Reve's roerige uitgevergeschiedenis te zien.

Reve heeft tijdens zijn actieve schrijverscarrière, die ongeveer 50 jaar beslaat, zijn werk bij 5 grote uitgeverijen ondergebracht. Deels afwisselend, deels (langdurig) overlappend. De precieze geschiedenis is buitengewoon complex en nooit apart geboekstaafd maar veel is te vinden in de biografie van Nop Maas en in diverse brievenbundelingen.

Het hier gepresenteerde overzicht geeft een aardig beeld maar is zeker niet volledig: niet alle edities worden getoond en pockets, gelegenheds- en eenmalige uitgaven zijn buiten beschouwing gelaten.

1. Uitgeverij De Bezige Bij

De uit de illegaliteit voortgekomen De Bezige Bij is Reve's eerste uitgeverij. In november 1947 verschijnt daar zijn inmiddels klassiek geworden *De Avonden*. Op enkele gelegenhedsuitgaven na is *De Avonden* altijd bij De Bezige Bij verschenen. Het boek is sindsdien continue herdrukt en is inmiddels toe aan de 62e druk.

2. Uitgeverij G.A. van Oorscot

Al vrij snel maakt Reve de overstap naar de nieuwe uitgeverij van Geert van Oorscot. Na *De Avonden* komt Reve langdurig in een zoekende fase, zowel persoonlijk als literair. Hij is o.a. jaren bezig om in het Engels te gaan publiceren. Er wordt weinig uitgegeven en wat er uitkomt heeft niet veel succes. Het zijn armoedige jaren voor Reve.

Maar Geert van Oorscot houdt vertrouwen in zijn pupil ("zoon") en dat wordt beloond met de grote successen van *Op Weg naar het Einde* (1963) en *Nader tot U* (1966). Daarna ontstaan spanningen in de relatie en hoewel het niet tot een definitieve breuk komt publiceert Reve nooit meer een nieuwe roman bij van Oorscot. De 'oude titels' worden nog wel tot eind jaren 80 bij van Oorscot herdrukt. Veel later, na de dood van Reve en Geert van Oorscot verschijnt de driedelige Reve-biografie van Nop Maas ook nog bij Uitgeverij van Oorscot die dan wordt gerund door zoon Wouter van Oorscot.

3. Atheneum - Polak & Van Genneep

Begin jaren 70 gaat Reve het proberen bij de vrij nieuwe uitgeverij van de erudiete, zonderlinge en zeer welgestelde Johan Polak. Reve en Polak hebben al jaren een 'zakelijke' relatie met elkaar: Polak koopt manuscripten op van Reve. Begin jaren 60 is dit nog een gokje maar naar later zal blijken een goede investering. Reve is blij verlost te zijn van de dwingelandij van Geert van Oorschot en Polak stelt hem hogere verdiensten, gepaste aandacht en betere PR in het vooruitzicht.

Het begint buitengewoon goed met *De Taal der Liefde* (1972) en *Lieve Jongens* (1973) waarmee Reve's naam en faam definitief worden gevestigd. Van *De Taal der Liefde* worden ruim meer dan 100.000 exemplaren verkocht en daarmee is het Reve's grootste verkoophit. Van *De Avonden* zijn weliswaar in totaal meer exemplaren verkocht maar wel verspreid over meer dan vijf decennia.

Maar gaandeweg komt de relatie met Polak flink onder spanning te staan, mede doordat zaken en privé door elkaar lopen. Reve maakt rommelige relationele jaren door en mist een stabiel anker. Rond 1975 komt het tot een breuk met Polak en vertrekt Reve naar Elsevier. De roman *Een Circusjongen* (1975) wordt nog in samenwerking tussen Polak en Elsevier uitgegeven, maar van plannen voor een gezamenlijke uitgave van een Verzameld Werk komt niets terecht. Reve zal nooit meer iets bij Polak publiceren en Polak geeft ook geen herdrukken meer uit. Reve neemt nu al zijn titels mee.

4. Elsevier Manteau

De overstap naar Elsevier is altijd met enige bevreemding bekeken en is in zekere zin een anomalie in Reve's uitgevergeschiedenis. De Bezige Bij, van Oorschot, Atheneum en later ook Veen waren chique literaire uitgeverijen waar veel auteurs maar wat graag uitgegeven zouden willen worden. Elsevier was de grootste uitgeverij van Nederland, maar zeker niet chique en maar een heel klein beetje literair.

Elsevier moest het vooral hebben van encyclopedieën en grote hoeveelheden populaire non-fictie. En natuurlijk van het gelijknamige rechtse opinieblad. Reve kon zich in die opinies wel vinden, het merendeel van zijn toenmalige lezerspubliek zeker niet. Reve kon zich dan wel Volksschrijver noemen en beweren dat zijn publiek voornamelijk uit huisvrouwen bestond, de werkelijkheid was dat hij vooral een progressief, intellectueel publiek aansprak.

Ook het ontwerp van de omslagen markeerde een stevige stijlbreuk. De paperback-uitgaven hadden een soort marmermotief (al snel 'De Grafzerken' genoemd) en de gebonden uitgaven waren in een non-descript grijs. Maar Reve vond het prima, de verdiensten waren uitstekend, er was weer stabiliteit op relationeel vlak (entree Joop Schaffhuizen) en hij bleef 10 jaar bij Elsevier. Er verschenen in die tijd een brievenboek, zes romans, (waaronder in 1980 *Moeder en Zoon*, een van de hoogtepunten uit Reve's oeuvre en in 1981 het als Boekenweekgeschenk afgekeurde *De Vierde Man*) en vier verzamelbundels. En er wordt een herdruk uitgebracht, een soort omnibus van *De Taal der Liefde* en *Lieve Jongens*.

5. Uitgeverij L.J. Veen

Reve's uitgever bij Elsevier, Bert de Groot, vertrok begin jaren 80 naar Veen Uitgevers. Reve heeft een goede relatie met De Groot en hij laat parallel aan de uitgaven bij Elsevier bij Veen een flink aantal brievenboeken verschijnen. De brievenboeken worden nog altijd wat ondergewaardeerd maar bijvoorbeeld de brieven aan vriend Wimie, aan Simon Carmiggelt en aan Josine Meyer behoren tot de absolute hoogtepunten in zijn oeuvre.

Halverwege de jaren 80 verlaat Reve zonder grote conflicten Elsevier en brengt alles onder bij Veen. Daar verschijnen ook zijn laatste 3 romans: *Bezorgde Ouders* (1988), *Het Boek Van Violet En Dood* (1996) en *Het Hijgend Hert* (1998). Tevens verschijnt vrijwel het gehele oeuvre in herdruk en eind jaren 90 komt er een 6-delig Verzameld Werk uit.

De golf aan Reve-uitgaven bij Veen blijkt overigens wat al te groot want uiteindelijk liggen er jarenlang grote stapels Reve in de ramsj bij De Slegte.

Reve's gezondheid gaat in de loop van de jaren 90 achteruit en na een zware hartoperatie in mei 1997 wordt hij nooit meer de oude. Schrijven lukt niet meer en langzaam zakt Reve in de navolgende jaren weg in een mist van dementie. Partner Joop Schafthuizen, die al jaren de zaken afhandelde doet dat nu definitief alleen en na een conflict in 2000 verlaat hij Uitgeverij Veen.

6. Uitgeverij De Bezige Bij

Rond de millenniumwisseling keert het oeuvre van Gerard Reve terug naar De Bezige Bij, de uitgeverij waar de schrijver ruim 50 jaar eerder debuteerde. Nieuw werk verschijnt er niet meer, wel twee brievenboeken (Bram Peper en W.F. Hermans) en een verzamelbundel, samengesteld door Joop Schafthuizen.

De Bezige Bij brengt vrij snel alle romans in herdruk uit, de brievenboeken echter niet. Langzamerhand raakt alles uitverkocht en slechts *De Avonden* en *Werther Nieland* worden nog herdrukt. Recent is daar *Op Weg Naar Het Einde* bijgekomen en binnenkort verschijnt een herdruk van *Nader tot U*. Voor ander werk zullen Reve-liefhebbers anno 2016 het antiquarische circuit in moeten.

Colofon

De Reve-tentoonstelling in boekhandel Godert Walter loopt van 5 tot en met 9 april 2016 en is tijdens openingstijden van de winkel te bezichtigen.
Boekhandel Godert Walter, Oude Ebbingestraat 53, Groningen.

Groningen, 5 april 2016

Tekst: Peter Smeets

Meer over Gerard Reve: www.nadertotreve.nl